

राज्य गुप्तवार्ता विभाग या यंत्रणेतील वरिष्ठ गुप्तवार्ता अधिकारी गट-ब या संवर्गातील नामनिर्देशनाने पदे भरतांना अनुसरावयाची कार्यपद्धती.

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग

शासन निर्णय क्र.एसआयडी-०३०८/प्र.क्र.८४४/पोल-५अ,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२. दि.१६ जानेवारी, २००९.

- वाचा :** १) शासन निर्णय, गृह विभाग क्र.एसआयडी-३२००१/प्र.क्र.३३१/पोल-५अ, दि.२ जून, २००७
२) शासन अधिसूचना, गृह विभाग, क्र.आरटीआर-०३०७/सीआर-४९०/पोल-५अ, दि.२४ ऑक्टोबर, २००८
३) महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग यांचे पत्र क्र.२०९३(५)(अ)/१०७७/चार, दि.१२.१२.२००८
४) आयुक्त, राज्य गुप्तवार्ता विभाग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे पत्र क्र.साशा/प्रलि/ससेभरती/वगुअ/०८-३४९, दि.२०.१२.२००८.
५) पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचे पत्र क्र.पोमसं/४/१०/७/पदे(रागुवि)-१५६/२००८, दि.२४.१२.२००८
६) शासन अधिसूचना, सामान्य प्रशासन विभाग क्र.पीएससी-१००८/प्र.क्र.२४३/०८/आठ, दि.२ जानेवारी, २००९

शासन निर्णय :-

राज्य गुप्तवार्ता विभागाची पुनर्रचना मंत्रिमंडळाच्या मान्यतेने शासन निर्णय दि.२ जून, २००७ अन्वये करण्यात आली आहे. पुनर्रचनेअंती या यंत्रणेतील वरिष्ठ गुप्तवार्ता अधिकारी या संवर्गातील काही पदे सरळसेवेने भरण्याची तरतूद करण्यात आली आहे. या पदाचे सेवाप्रवेश नियम दि.२४.१०.२००८ रोजी प्रसिध्द करण्यात आले आहेत. वरिष्ठ गुप्तवार्ता अधिकारी गट-ब (राजपत्रित) हे महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या कक्षेतील पद आहे. राज्यात तसेच मुंबईत घडलेल्या दहशतवादी हल्ल्याच्या पार्श्वभूमीवर राज्य गुप्तवार्ता यंत्रणेतील रिक्त पदे तातडीने भरणे आवश्यक झाले आहे. त्यामुळे या यंत्रणेतील वरिष्ठ गुप्तवार्ता अधिकारी गट-ब (राजपत्रित) या संवर्गातील नामनिर्देशनाने भरावयाची पदे एक वेळेस पोलीस यंत्रणेमार्फत भरण्याबाबत शासनाने महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या सहमतीने निर्णय घेतला आहे. त्यानुसार वरिष्ठ गुप्तवार्ता अधिकारी गट-ब (राजपत्रित) ही नामनिर्देशनाची पदे फक्त एकवेळ पोलीस यंत्रणेमार्फत भरण्यास याद्वारे शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. वरिष्ठ गुप्तवार्ता अधिकारी गट-ब (राजपत्रित) या पदावरील भरती करण्यासाठी पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्या अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाणे निवड समितीची रचना करण्यात येत आहे:-

(१) पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	- अध्यक्ष
(२) आयुक्त, राज्य गुप्तवार्ता विभाग, महाराष्ट्र राज्य	- सदस्य
(३) सह आयुक्त, राज्य गुप्तवार्ता विभाग	- सदस्य सचिव
(४) अपर पोलीस महासंचालक (आस्थापना)	- सदस्य
(५) पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांच्याकडील सह आयुक्त (प्रशासन अथवा विशेष शाखा)	- सदस्य
(६) भाषा तज्ञ	- सदस्य
(७) क्रीडा अधिकारी	- सदस्य
(८) वैद्यकीय अधिकारी, आरोग्य संचालनालय	- सदस्य

निवड समितीवर अ.जा./अ.ज./इ.मा.व. यामधून एक प्रतिनिधी व अल्पसंख्याकांमधून एका प्रतिनिधीची नियुक्ती करण्यात यावी. तसेच या निवड समितीमध्ये सर्वसाधारण प्रवर्ग किंवा उपरोक्त प्रवर्गापैकी कोणत्या प्रवर्गातील एक महिला प्रतिनिधी असेल. उपरोक्त अ.क्र.६ ते ८ येथील सदस्य हा गट-अ मधील दर्जापेक्षा कमी स्तरावरील नसेल.

३. जाहिरात प्रसार माध्यमातून देण्याबाबत:-

वरिष्ठ गुप्तवार्ता अधिकारी गट-ब (राजपत्रित) या पदाकरिता जाहिरात देतांना राज्यातील प्रमुख वर्तमानपत्रांमध्ये जाहिरात देण्यात यावी व त्यापैकी किमान दोन वर्तमानपत्रे मराठी असावीत. ही जाहिरात पोलीस दलाच्या वेबसाईटवर प्रसिध्द करावी. तसेच यास मोठ्या प्रमाणात प्रसिध्दी मिळेल याची दक्षता घ्यावी.

सदर पदांसाठी जाहिरात देतांना अर्ज स्विकारण्याची मुदत, अर्जांची छाननी करण्यासाठी कालावधी, परीक्षेचा दिनांक, मुलाखतीसाठी कालावधी इ.बाबतचा कार्यक्रम पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई व आयुक्त, राज्य गुप्तवार्ता विभाग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी निश्चित करावा.

४. अर्जासोबत शुल्क (फी) आकारण्याबाबत:-

अर्जासोबत खुल्या प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी रु.४००/- व मागासवर्गीय उमेदवारांसाठी रु.२००/- शुल्क आकारण्यात यावे. सदर शुल्क धनाकर्ष (Demand Draft) द्वारे स्विकारण्यात यावे.

५. लेखी व तोंडी परीक्षा घेण्याबाबत:-

(१) या पदासाठी ४०० गुणांची लेखी परीक्षा व ५० गुणांची तोंडी परीक्षा घेण्यात यावी.

(२) पेपर-१ :- मराठी व इंग्रजी व पेपर-२ :- सामान्यज्ञान व बुद्धिमापन चाचणी असे दोन पेपर प्रत्येकी २०० गुणांचे असतील. प्रश्नपत्रिका वस्तुनिष्ठ स्वरूपाच्या बहुपर्यायी प्रश्नांच्या असलेल्या असतील. निबंध लेखन व सारांश लेखन यांचाही समावेश असेल.

(३) लेखी परीक्षेत उमेदवारांना मिळालेल्या गुणानुक्रमानुसार मुलाखतीसाठी बोलावितांना जाहिरातीत नमूद पदसंख्येच्या ४ पट उमेदवारांना मुलाखतीसाठी बोलाविण्यात यावे. एखादा उमेदवार लेखी परीक्षेत अधिक गुण मिळवून देखील मुलाखतीला गैरहजर राहिल्यास त्याची नियुक्तीसाठी शिफारस करता येणार नाही. मात्र एखाद्या उमेदवाराला मुलाखतीत शुन्य गुण मिळाले असले तरी लेखी परीक्षेतील गुणांच्या आधारे तो जर गुणवत्ता यादीत येत असेल तर अशा उमेदवाराची शिफारस करण्यात यावी.

६. लेखी परीक्षा :-

(१) पेपर व विषय:-

दोन्ही प्रश्नपुस्तिका वस्तुनिष्ठ स्वरूपाच्या (बहुपर्यायी प्रश्न असलेल्या) असतील. प्रत्येक प्रश्नपुस्तिकेचा अन्य सविस्तर तपशील पुढीलप्रमाणे राहील:-

पेपर क्रमांक व विषय	गुण	दर्जा	माध्यम	वेळ
१. मराठी व इंग्रजी	१३० ७०	बारावी पदवी	मराठी इंग्रजी	दोन तास
२. सामान्यज्ञान व बुद्धिमापन चाचणी	१३० ७०	पदवी	इंग्रजी व मराठी	दोन तास

(२) परीक्षेचा अभ्यासक्रम:-

(अ) पेपर क्रमांक १- मराठी व इंग्रजी - सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्यप्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे. प्रश्नपत्रिका वस्तुनिष्ठ व बहुपर्यायी असेल. तसेच निबंध लेखन व सारांश लेखन असेल.

(ब) पेपर क्रमांक २- सामान्यज्ञान व बुद्धिमापन चाचणी.

(१) सामान्यज्ञान	(१) कला शाखा	(क) आधुनिक भारताचा इतिहास
(ख) भारताचा विशेषतः महाराष्ट्राचा भूगोल
(ग) ग्रामप्रशासन
	(२) विज्ञान शाखा	(क) प्राथमिक सांख्यिकी आधारसामुग्रीचे पृथक्करण
(ख) जागतिक तसेच भारतातील वैज्ञानिक व अभियांत्रिकी प्रगती.
(ग) वैज्ञानिक प्रगतीमुळे शहरी तसेच ग्रामीण जीवनावर झालेला परिणाम.
	(३) वाणिज्य व अर्थशास्त्र शाखा	(क) भारतीय अर्थव्यवस्था- राष्ट्रीय उत्पन्न, शेती, उद्योग, परकीय व्यापार, बँकींग, लोकसंख्या, दारिद्र्य व बेरोजगारी, मुद्रा आणि राजकोषीय नीती इत्यादी.
(ख) पंचवार्षिक योजना- भारताच्या विशेषतः महाराष्ट्राच्या.
(ग) शासकीय अर्थव्यवस्था - अर्थसंकल्प लेखा, लेखापरीक्षण.
	(४) कृषि शाखा	(क) जमिनीचा वापर, प्रमुख पिके, जलसिंचन, पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय, फलोत्पादन, वनविकास, मत्स्यव्यवसाय.
(ख) कृषि अर्थशास्त्र.
	(५) जागतिक तसेच भारतातील चालू घडामोडी	राजकीय, औद्योगिक, आर्थिक, सामाजिक, शैक्षणिक, भौगोलिक खगोलशास्त्रीय, सांस्कृतिक, वैज्ञानिक इत्यादी.

(२) बुद्धिमापन चाचणी - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करू शकतो याचा अंदाज घेण्याच्या दृष्टीने चाचणीचे स्वरूप राहिल.

(३) मौखिक व व्यक्तिमत्त्व चाचणी :-

(अ) या पदासाठी ही चाचणी ५० गुणांची असेल.

(ब) मौखिक व व्यक्तिमत्त्व चाचणीचा हेतू उमेदवारांची पदावरील नियुक्तीसाठी योग्यता तपासणे, यामध्ये त्यांचा बौद्धिक-सामाजिक नैतिक वैशिष्ट्यांसह व्यक्तिमत्त्वाची समीक्षणात्मक आत्मसात करण्याची शक्ती, स्पष्ट व तार्किक स्पष्टीकरण, निर्णयशक्ती, हेतू विषयक, वैविध्य व सखोलता यांचा समावेश असेल.

(क) भारतातील व भारताबाहेरील घटनासंबंधी उमेदवारास कितपत आस्था आहे हे जाणून घेण्याचा प्रयत्न केला जाईल. उमेदवाराचा सर्वसाधारण कल, शरीरयष्टी, व्यक्तिमत्त्व व चाकोरीबाहेरील जीवनाविषयी आस्था यांकडे विशेष लक्ष पुरविण्यात येईल.

७. निवडसूचीची कालमर्यादा :-

(१) निवडसूचीमध्ये समाविष्ट करावयाच्या प्रवर्गानिहाय उमेदवारांची संख्या ही जाहिरातीत नमूद पदांच्या २० टक्के इतक्या अतिरिक्त उमेदवारांचा समावेश करण्यात यावा. याप्रमाणे अतिरिक्त उमेदवारांच्या संख्येची परिगणना करताना उमेदवारांची संख्या अपूर्णाकात येत असल्यास पुढील संख्या विचारात घेण्यात यावी. निवड समितीने तयार केलेली निवडसूची १ वर्षासाठी विधीग्राह्य ठरेल. त्यानंतर ही निवडसूची व्यपगत होईल.

(२) निवड समितीने तयार केलेल्या निवडसूचीमधून ज्येष्ठतेनुसार उमेदवारांची जाहिरातील नमूद पदसंख्येइतकी नियुक्तीसाठी शिफारस करावी.

(३) वरील शिफारशी केल्यानंतर शिफारस केलेला उमेदवार सदर पदावर हजर न झाल्यास किंवा संबंधित पदाच्या सेवाप्रवेश नियमातील तरतुदीनुसार किंवा जाती प्रमाणपत्र किंवा अन्य कोणत्याही कारणास्तव संबंधित उमेदवार नियुक्तीसाठी पात्र ठरत नसल्याचे आढळून आल्यास त्याची निवड रद्द करण्यात येईल आणि निवडसूचीतील अतिरिक्त उमेदवारांमधून अन्य उमेदवारांची शिफारस करण्याची मागणी नियुक्ती प्राधिकार्यास निवड समितीकडे करता येईल. अशी मागणी आल्यास निवड समितीने निवडसूचीच्या विधी ग्राह्यतेच्या अधीन राहून सदर निवड सूचीमधून ज्येष्ठतेनुसार व प्रवर्गानुसार त्या पुढील उमेदवारांची शिफारस करावी. मात्र निवडसूची तयार करतांना विचारात घेतलेल्या रिक्त पदांच्या व्यतिरिक्त नंतर रिक्त झालेल्या पदांसाठी सदर निवडसूचीमधून नियुक्तीसाठी उमेदवारांची शिफारस करता येणार नाही.

८. मानधन:-

निवड समितीकडून घेण्यात येणाऱ्या परीक्षांच्या कामाकरिता नियुक्त करण्यात येणाऱ्या केंद्रप्रमुख, पर्यवेक्षक, समवेक्षक, प्राशिनक, परीक्षक, लिपिक तसेच चतुर्थ श्रेणी कर्मचारी इत्यादीं जो कर्मचारीवृंद नेमावा लागतो तो महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाकडून घेतल्या जाणाऱ्या स्पर्धा परीक्षांकरिता महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाने ठरवून दिलेल्या निकषानुसार व त्या प्रमाणात नेमण्यात यावा. तसेच परीक्षेसाठी महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाकडून ज्या दराने मानधन देण्यात येते त्याच दराने त्यांना मानधन अनुज्ञेय राहील.

९. निवड प्रक्रियेच्या कामाकरिता होणारा खर्च उमेदवारांकडून प्राप्त होणाऱ्या शुल्कातून भागविण्यात यावा. प्राप्त शुल्कापेक्षा खर्च जादा झाल्यास आयुक्त, राज्य गुप्तवार्ता विभाग यांच्या कार्यालयाकरीता मंजूर अंदाजपत्रकातील तरतूदीतून हा जादा खर्च भागविण्यात यावा.

१०. निवड समितीचे सर्व निर्णय निवड समितीकडून अभिलिखित करण्यात यावेत.

११. सदर निवड समितीने वर नमूद केल्यानुसार कालबद्ध कार्यक्रम निश्चित करावा आणि सदर निवड प्रक्रिया २ महिन्यात पूर्ण करून पात्र उमेदवारांच्या शिफारसी शासनाकडे कराव्यात. त्यानंतर शासन संबंधित उमेदवारांना नियुक्तीची देण्याची कार्यवाही करील.

१२. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २००९०११३१४११०५००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(स.रा.जाधव)

उप सचिव, गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

मा.राज्यपाल यांचे सचिव.

मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव.

मा.उपमुख्यमंत्री यांचे उप सचिव.

मा.मंत्री (गृह) यांचे खाजगी सचिव

मा.राज्यमंत्री (गृह) यांचे खाजगी सचिव.

पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

आयुक्त, राज्य गुप्तवार्ता विभाग, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

निवड समितीमधील सदस्य (आयुक्त, राज्य गुप्तवार्ता विभागामार्फत)
सर्व विशेष पोलीस महानिरीक्षक,
सर्व पोलीस आयुक्त/ पोलीस अधिक्षक,
सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई (पत्राने)
महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र -१/२, मुंबई/नागपूर,
अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, मुंबई.
सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
सर्व मंत्रालयीन विभाग.
सह सचिव/उप सचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
निवड नस्ती (पोल-५-अ)
